

ស្រ្តីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ

ដោយ៖ លោកបណ្ឌិត ឌុយ យូឃីម

អនុប្រធាននាយកដ្ឋានប្រវត្តិវិទ្យានិងវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

និង លោកស្រីបណ្ឌិត ជា វណ្ណ័

ប្រធាននាយកដ្ឋានធម្មសាស្ត្រ ចរិយាសាស្ត្រ និង យេនឌ័រ

នៃវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

បើកាលណាយើងនិយាយអំពី **ស្រ្តីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ** យើងមិនអាចបំភ្លេចបានទេនូវព្រះរាជនីយ័យខ្មែរយើងកាលពីអតីតកាលមានដូចជា ព្រះនាង **លីវយី** (សោមម៉ា ឬនាងនាគ) ព្រះនាង **ជ័យទេវី** (សម័យចេនឡា) ព្រះមហាក្សត្រិយានី **អង្គម៉ី** (សម័យឧដុង្គ) ព្រះមហាក្សត្រិយានី **ស៊ីសុវត្ថិ កុសុមៈនារត្នសេរីវឌ្ឍនា** (សម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម) និងស្រ្តីមួយចំនួនទៀតដែលបានចូលរួមបង្កើតស្នាដៃដ៏ថ្លៃថ្លាសម្រាប់វប្បធម៌ដ៏រុងរឿងនាសម័យអង្គរដែលមានដូចជា **ព្រះនាងតន្ត្រីទេវី** ជាដើម។

ទោះបីជាស្រ្តីមានកម្លាំងកាយទន់ខ្សោយជាងបុរស តែកម្លាំងគំនិតបញ្ញា ភាពប៉ិនប្រសប់ ភាពអត់ធ្មត់ ភាពឆ្លាតវៃ និងភាពឧស្សាហ៍ព្យាយាម មិនចាញ់បុរសឡើយ។

ប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យ ហើយកម្ពុជាក៏ជា

សមាជិកនៃអង្គការសហប្រជាជាតិដែរ ដូច្នោះព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានអះអាងទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់មនុស្សទាំងអស់នៅក្នុងធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងអនុសញ្ញានានាដែលទាក់ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិស្រ្តី សិទ្ធិកុមារ និងសំណុំនៃសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ។ នៅក្នុងជំពូកទី៣ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលចែងអំពីសិទ្ធិនិងករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលយើងអាចរកឃើញសិទ្ធិជាច្រើនរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ហើយសិទ្ធិដែលជាអាទិភាពក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍសង្គមរបស់ស្រ្តីមានតួយ៉ាងដូចជា៖ សិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់និងសេរីភាពពីការរើសអើង សិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម

កិច្ច និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសជាតិ សិទ្ធិទទួលបានសមភាពរវាងបុរសនិងស្ត្រី និងហាមឃាត់ការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទជាដើម។

ស្ត្រីត្រូវបានចាត់ទុកនិងជឿថា គឺជាកម្លាំងចលករដ៏សំខាន់ក្នុងកិច្ចការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ និងសង្គម។ ដូច្នេះយើងត្រូវបង្កលក្ខណៈ ជំរុញ រកមធ្យោបាយ ដើម្បីឱ្យស្ត្រីមានការអប់រំខ្ពស់ ក្លាយជាធនធានមនុស្សដ៏សំខាន់ ក្នុងការចូលរួមដឹកនាំនិងអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិឱ្យបានលឿន។

ដើម្បីឱ្យស្ត្រីមានភាពជាអ្នកដឹកនាំនិងជាមនុស្សដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់សង្គមស្ត្រីត្រូវយល់ពីតម្លៃរបស់ខ្លួនក្នុងការស្វែងរកសាងជីវភាព ប្រកបដោយសមត្ថភាព មានភាពក្លាហាន កិត្តិយស ថ្លៃថ្នូរ ដោយមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះខ្លួនឯង គ្រួសារ សហគមន៍ ប្រទេសជាតិត្រូវធ្វើយ៉ាងដើម្បីជួយបន្ថែមអភិវឌ្ឍន៍ថាមពលស្ត្រីឱ្យក្លាយទៅជាស្ត្រីមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះខ្លួនឯងនិងសង្គមជាតិរបស់ខ្លួន។

មុននឹងយើងធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ យើងគួរស្វែងយល់នូវពាក្យគន្លឹះមួយចំនួនដូចជា ស្ត្រី និងភាពជាអ្នកដឹកនាំ។

១. និយមន័យនិងទស្សនៈស្ត្រីពី ស្ត្រី/ស្ត្រី
១.១- និយមន័យនៃពាក្យ ស្ត្រី/ស្ត្រី

តាមវចនានុក្រមខ្មែរ ពាក្យ ស្ត្រី/ស្ត្រី ជាពាក្យប្រើជាសាធារណៈ ពាក្យនេះឃ្លាតមកពីពាក្យសំស្ក្រឹតថា ស្ត្រី គឺជាមនុស្សជាតិដែលមានភេទទីវៃពីបុរស(ប្រុស) ឬខ្ចីយ។

ធម្មជាតិបង្កើតមនុស្សប្រុស-ស្រីជាគូនឹងគ្នា រួចកសាងគ្រួសារមានកូនប្រុស កូនស្រី ចៅប្រុស ចៅស្រី ចៅតូត ចៅលូត តៗគ្នា។ មនុស្សប្រុស មនុស្សស្រី សុទ្ធតែមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងសង្គម។ មនុស្សស្រីមានរាងកាយទន់ខ្សោយជាងបុរស ដែលជាលក្ខណៈនៃធម្មជាតិបង្កើតមក ដែលតម្រូវឱ្យស្ត្រីមានមុខងារក្នុងការផ្តល់កំណើតនិងចិញ្ចឹមបីបាច់មើលថែកូន។ ភាពជាមាតា គឺជាធម្មជាតិ ដូច្នេះវាជាកាតព្វកិច្ចរបស់មនុស្សស្រី។ ស្ត្រីមានលក្ខណៈទន់ភ្លន់និងទន់ខ្សោយផ្នែករូបរាងកាយ ងាយរងការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្ត មានមនោសញ្ចេតនាងាយប្រេះស្រាំ។ លក្ខណៈសម្បត្តិដ៏ល្អប្រពៃរបស់ស្ត្រីមានភាពអស្ចារ្យ មានឥទ្ធិពល និងជាពន្លឺដ៏ធំធេងនៃការបង្កើតមនុស្ស ដែលមានកំណើតនៅលើផែនដី។ ស្ត្រីក៏ចែករំលែកនិងធ្វើការមួយចំនួនទៅតាមសមត្ថភាពជាលក្ខណៈធម្មជាតិរបស់ស្ត្រី។ ភេទទាំងពីរ គឺជាជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ រាល់ការងារគ្រប់យ៉ាងត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នា បុរសនិងស្ត្រីនៅជាមួយគ្នា ទើប

ពិភពលោកយើងនេះមានការរីកចម្រើនដូច
សព្វថ្ងៃ។

**១.២- ទស្សនៈនានាទាក់ទងនឹង ស្រី
ឬស្រ្តី^១**

ពីជាតិសាសន៍មួយទៅជាតិសាសន៍
មួយ ពីសង្គមមួយទៅសង្គមមួយ ការឱ្យតម្លៃ
ចំពោះស្រីមានភាពខុសប្លែកគ្នា។ តាំងពី
បុរាណកាលមក ជាពិសេសក្រោយពេលដែល
សង្គមបង្កើតឱ្យមានការងារកសិកម្ម ដែលជា
ការងារពឹងផ្អែកខ្លាំងទៅលើកម្លាំងពលកម្ម
ក្នុង ដំណាក់ដំបូង មុនពេលមានបដិវត្ត
ឧស្សាហកម្ម។ ក្នុងដំណាក់កាលនោះ មនុស្ស
ភាគច្រើនយល់ថា ស្រ្តីជាអ្នកបង្កើត និងថែទាំ
កូន ធ្វើការងារផ្ទះសំបែង ជាសមាជិកដែល
គ្មានបានការនៅក្នុងសង្គម ឬស្រ្តីគ្រាន់តែ
រៀបចំខ្លួនដើម្បីបំពេញចំណង់របស់បុរសជា
ស្វាមីជាដើម។

ប៉ុន្តែស្រ្តីត្រូវដឹងថា ឆាកជីវិតរបស់ខ្លួន
មិនត្រូវរស់គ្រាន់តែកំដររបុរសនោះទេ។
ទោះបីជាស្រ្តីមានភាពហត់នឿយ ល្អិតល្អៃក្នុង
ការបំពេញអារម្មណ៍បុរសក៏ដោយក្តី ក៏ស្រ្តីនៅ

តែខិតខំញញឹម ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគុណធម៌និង
មានស្មារតី ឆន្ទៈមុះមុតក្នុងការគ្រប់គ្រង
គ្រួសារ និងមិនចាំពឹងផ្អែកលើស្វាមីដូចមុន
ទៀតហើយ គឺស្រ្តីបានប្រែក្លាយខ្លួនឱ្យទៅជា
មិត្តស្និតស្នាលអាចពិភាក្សាគ្នាស្មើភាពគ្នា
ជាមួយនិងស្វាមី។ នៅពេលបើស្រ្តីមានគុណ
សម្បត្តិទាំងអស់នេះ ស្រ្តីមិនបាច់លាក់ចិត្ត
ស្រឡាញ់របស់ខ្លួន និងធ្វើពិកែទឹកមុខ ដើម្បី
បំពេញតែចំណង់ចិត្តប្តីទៀតនោះទេ។

ប្រាតុស្ត លោកបានគាំទ្រសមភាពទូលំ
ទូលាយរវាងស្រ្តីនិងបុរស ព្រោះគាត់បានមើល
ឃើញភាពខុសគ្នារវាងបុរសនិងស្រ្តីដែលមាន
ភារកិច្ចផ្សេងៗក្នុងសង្គម ដូចជាស្រ្តីជាអ្នក
បង្កើតនិងថែទាំកូន ធ្វើការងារផ្ទះសំបែង រីឯ
បុរសបំពេញភារកិច្ចការងារសាធារណៈ។ **ប្រាតុស្ត**
បានវាយតម្លៃនឹងការងារសិទ្ធិស្រ្តីមុនគេបង្អស់
ផ្អែកលើយេនឌ័រ ប្រឆាំងទៅនឹងប្រពៃណីនៅ
ក្នុងសម័យរបស់គាត់កន្លងទៅ។ **ប្រាតុស្ត** បាន
ជជែកគរវាងទាមទារឱ្យមានឱកាសអប់រំស្មើភាព
គ្នាសម្រាប់កុមារានិងកុមារី ឱ្យមានឱកាស
បំពេញការងារក្នុងសង្គម ការងារសាធារណៈ
មានសិទ្ធិធ្វើនយោបាយទាំងអស់គ្នា។ **ប្រាតុស្ត**

^១ សូមមើល តាន់ ផល្លី និក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិត
ទស្សនវិជ្ជា "តម្លៃស្រ្តីខ្មែរសម័យសកលកាវុបនី
យកម្ម" ទំព័រ ១០-១២។

មិនគាំទ្រការបែងចែកការងារពលកម្មដោយ
 ផ្អែកលើជីវសាស្ត្រ និងឋានានុក្រមនៅក្នុងទ
 ស្សនៈរបស់លោកស្តីពីមនុស្ស។ ទស្សនៈ**ប្រាតុដ**
 បានផ្តល់ឱ្យបុរសនឹងស្ត្រីមានឋានៈស្មើគ្នានៅ
 ក្នុងសង្គម ហើយកំពុងព្យាយាមបំបាត់គំនាប
 ប្រពៃណីរបស់ស្ត្រី។ **ប្រាតុដ** មានការប្រមូលពីស្ត្រី
 ព្រោះខ្លាចមិនអាចគ្រប់គ្រងបានក្នុងការ
 អភិវឌ្ឍកុមារី យុវវ័យ។ ទស្សនៈ**ប្រាតុដ** ការ
 អប់រំដ៏ល្អឥតខ្ចោះ គឺជាការអនុវត្តនូវការយល់
 ដឹង ការគណនាលើលក្ខណៈក្នុងការពង្រឹង
 រាងកាយនិងបង្កើតចិត្តគំនិត ធ្វើឱ្យមនុស្សអាច
 ទទួលបានជីវិតរស់នៅប្រកបដោយគុណធម៌
 និងយកចំណេះដឹងនេះទៅផ្សព្វផ្សាយបន្ត
 បានដោយខ្លួនឯង។

លោក **ហ្សង់ហ្សាក់រូសូ** (Jean-Jacques
 Rousseau ១៧១២-១៧៧៨) បានសន្និដ្ឋាន
 តាមអារម្មណ៍ដ៏ស្មោះត្រង់ថា ស្ត្រីត្រូវបាន
 បង្ខំឱ្យមិនឱ្យស្គាល់ពិភពលោកពិតប្រាកដ
 ដោយសារគេធ្វើការបង្ខំបង្រៀនដុសខាត់
 ពួកគាត់ខុសក្នុងមិនត្រឹមត្រូវ មិនមែនតាមការ
 ព្យាយាមក្នុងការទទួលបានលក្ខណៈសម្បត្តិ
 ល្អៗដូចបុរស។ ស្ត្រីត្រូវបានបង្រៀនឱ្យយកចិត្ត
 មនុស្សប្រុស ស្ថិតនៅក្រោមអំណាចមនុស្ស
 ប្រុស។ យ៉ាងណាក្តី ការគោរពបូជាដូចស្តេច
 ដូចពួកគាត់ទទួលបាន បានបំពុលពួកគាត់ឱ្យ

វង្វេងរហូតដល់បូកពាក្យគាត់ នៅពេលនោះ
 ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរនិងបានបង្កើតនូវក្បួនច្បាប់
 ដែលមិនអាចទទួលបាន នឹងធ្វើឱ្យពួកគាត់
 អាចឱនដែលជាបណ្តាសារមួយ។ បើពួកគាត់
 ចង់ទទួលបានការពេញចិត្តក្នុងជីវិតរស់នៅ
 សុខសាន្តមួយ ដែលគាត់អាចទទួលបានពី
 សេចក្តីស្រឡាញ់សាមញ្ញរបស់មនុស្សលោក។
 នៅយុគសម័យនេះ ត្រូវរង់ចាំហេតុផលមក
 បំភ្លឺរហូតដល់ស្តេច និងក្រុមអភិជនដែល
 ស្រឡាញ់កិត្តិយសខ្លាំងរហូតដល់មានសភាព
 ដូចក្មេង។

ប្រធានបទរបស់លោក **ហ្សង់ហ្សាក់រូសូ**
 រហូតដល់លោក **ក្រិចកូរី** (Dr. Gregory) បាន
 ចូលរួមធ្វើឱ្យលក្ខណៈស្ត្រីមានភាពក្លែងក្លាយ
 ខុសពីធម្មជាតិនិងមានភាពទន់ខ្សោយ ហើយ
 ជាមួយគ្នានោះ ក៏ជាសមាជិកដែលគ្មានបាន
 ការនៅក្នុងសង្គមផងដែរ។ ទោះបីជាបុរសមិន
 បានទទួលចិត្តគំនិតល្អប្រសើរក្រៃលែងក៏
 ដោយ នៅពេលពេញវ័យ ចិត្តគំនិតនឹងមាន
 ភាពសមរម្យ ដែលធ្វើឱ្យបុរសជាស្វាមីនិង
 ប្រពន្ធមានភាពរួមរូបតែមួយ គឺនារីជាប្រពន្ធ
 គួរតែពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើការយល់ដឹងរបស់
 ស្វាមី ហើយវល្លិ៍ឈើដ៏ស្រស់ស្អាតនេះនឹង
 តោងជាប់ទៅនឹងដើមឈើខ្លីមធំមួយដែល

ចិញ្ចឹមវាដោយភាពស្រស់ស្អាត និងលេចធ្លោ ឡើងស្មើភាពគ្នា។

ស្ត្រីត្រូវបានគេចាត់ទុកជាមនុស្សមាន សីលធម៌(ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវសីលធម៌) ឬមនុស្សដ៏ ទន់ខ្សោយ ដែលពួកគេត្រូវតែនៅក្រោម អំណាចនៃសភាវគតិមនុស្សប្រុស។ នាងត្រូវ បានគ្រប់គ្រង ឬបញ្ជាដោយភាពភ័យខ្លាច ដើម្បីទៅហ៊ូកហាត់ល្បិចកលដ៏វៃឆ្ងាតពី កំណើត ធ្វើឬកម្មិកម្មិក តាមរយៈកែវភ្នែក ដើម្បីឱ្យក្លាយជាមនុស្សមានមន្តស្នេហ៍ ជាអ្នក កំដរដ៏ផ្អែមល្ហែមរបស់មនុស្សប្រុស។

បញ្ហាដែលជាមូលហេតុមួយចំនួន ទៀត ចូលរួមក្នុងការធ្វើឱ្យស្ត្រីក្លាយជាទាសករ នោះគឺ ដោយពួកគេបានរារាំងការយល់ដឹង របស់ស្ត្រី។ ស្ត្រីកម្របានចូលរៀនសូត្រឱ្យចេះ ច្បាស់ដូចបុរស ស្ត្រីទទួលបានតែការអប់រំគ្មាន របៀបត្រឹមត្រូវ ក៏ដូចជាការមើលងាយនូវការ យល់ដឹងក្នុងជីវិត ដែលបានបង្កបញ្ហាអសីល ធម៌ជាច្រើនដែលតែងតែកើតឡើងជាប្រចាំ។ ដោយសារមានចំណេះដឹងតិចតួច ធ្វើឱ្យស្ត្រី មានស្មារតីពុំសូវរឹងមាំក្នុងការទទួលយកបញ្ហា នានា និងមិនមានភាពច្បាស់លាស់។ ម្យ៉ាង តាមរយៈភាពមិនឯករាជ្យនឹងការងារក្នុងផ្ទះ របស់ពួកគេមានកាន់តែច្រើន ការបង្កើនការ យល់ដឹងមានលក្ខណៈទាប ការរៀនសូត្រតាម

រយៈពេលតិចតួច ការរៀនសូត្រមិន សំខាន់សម្រាប់ពួកគេ មូលហេតុខាងលើនេះ ពុំបានបន្តខិតខំចាប់យកជំនាញណាដោយ សេចក្តីក្លាហាន ដើម្បីបង្កើននូវប្រាជ្ញាស្មារតី ប្រកបដោយសភាវគតិខ្លួនទេ។

រូសូ គិតថា ភាពខុសគ្នាដែលខ្ញុំយល់ មិនច្បាស់ កើតឡើងពីប្រយោជន៍ដ៏មាន ឥទ្ធិពលនៃសេរីភាពដែលអាចឱ្យអ្នកជំនាន់ មុនយល់កាន់តែច្បាស់ពីជីវិត។ ដំបូងអត្តចរិត ពួកគេទទួលបានមុនគេ បន្ទាប់មកការយល់ ដឹងពីសីលធម៌ ហើយពួកគេទទួលបានមេរៀន ជីវិត មុនពួកគេចេះពិចារណា ធ្វើការចុះ បញ្ជាដល់បញ្ហាក្នុងជីវិត ពីអ្នកស្គាល់គ្នា ដែល មានគម្រោងជីវិតដ៏ល្អមួយពីកំណើត។

ជាមួយគ្នានោះ លោក **ម៉ូស៊ីស**(Moses) គិតថា ស្ត្រីកើតមកដើម្បីតែបុរស មនុស្សស្រី រស់នៅដើម្បីបម្រើសេចក្តីស្រឡាញ់ ឬតណ្ហា របស់បុរស។ ការសន្និដ្ឋាននេះថា មនុស្សប្រុស តាំងពីបុរាណកាលដ៏យូរលង់ក៏គិតថា វាជា រឿងពិតក្នុងការគ្រប់គ្រង ត្រួតត្រាអំណាច ប្រើ កម្លាំងលើស្ត្រី ដើម្បីភាពសប្បាយរីករាយរបស់ មនុស្សប្រុស។ ព្រហ្មលិខិតហាក់ដូចជាកំណត់ ឱ្យមនុស្សប្រុសទទួលបានគុណធម៌ច្រើនជាង ខ្ពស់ជាងរួចទៅហើយ។ យ៉ាងណាតាមការ ប៉ាន់ស្មាន មានមនុស្សតិចណាស់ដែលបាន

ប្រើប្រាស់នូវទស្សនៈប្រាកដប្រជាទាំងឡាយ
លើប្រធានបទនេះ។ ការសន្និដ្ឋាននេះ ត្រូវតែ
បានអនុញ្ញាតឱ្យពិភពលោកបានដឹងព្រមទាំង
មនុស្សប្រុសតាំងពីសម័យបុរាណកាលដ៏យូរ
លង់គិតថា វាជារឿងត្រឹមត្រូវក្នុងការប្រើកម្លាំង
ជាអំណាចរបស់គេ ធ្វើឱ្យស្ត្រីស្ថិតនៅក្រោម
ការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ដើម្បីតែភាពសប្បាយ
រីករាយរបស់មនុស្សប្រុសប៉ុណ្ណោះ។

លោក **ម៉ូស៊ីស** បានយល់ថា តាំងពីការ
បង្កើតឱ្យមានរូបរាងកាយមនុស្សលោកមក
ព្រហ្មលិខិតហាក់ដូចជាបានកំណត់ឱ្យមនុស្ស
ប្រុស ទទួលបាននូវគុណធម៌ច្រើនជាង
ខ្លួនខ្ពស់ជាងមនុស្សស្រីរួចទៅហើយ។ មាន
ទស្សនៈមួយលើកឡើងថា សុភាពបុរសដែល
មានភាពអត់ធ្មត់មិនសូវប្រើប្រាស់អំណាច ក៏
អាស្រ័យលើការធ្លាតវៃរបស់ស្ត្រីដែលចេះ
សម្របខ្លួនមិនប្រឆាំងនឹងបុរស ដែលបង្កើតនូវ
មនោសញ្ចេតនារបស់ស្ត្រីនិងបុរសទៅកាន់
មាត់ជីវិត និងអារម្មណ៍ដ៏ល្អរបស់មនុស្ស។

លោក **ហ្គ្រេហ្គូរី ប៊ី សាដល័រ** (Dr.
Gregory B. Sadler) បានផ្តល់យោបល់ឱ្យ
មនុស្សស្រីចេះ បណ្តុះនូវសេចក្តីស្រឡាញ់
តាមរយៈការស្លៀកពាក់ ការតុបតែងខ្លួនឱ្យ
បានស្អាត ការនិយាយដោយភាពញញឹមផ្អែម
ល្អែម ដើម្បីធានាពីក្តីស្រឡាញ់របស់បុរសជាប្តី

កុំឱ្យងាករេ ប៉ុន្តែចរិតទាំងអស់នេះគ្រាន់តែជា
អត្ថន័យជំនួសនូវមិត្តភាពតែប៉ុណ្ណោះ។

ធម្មជាតិបានផ្តល់ឱ្យនារីនូវរូបរាងកាយ
ដែលទន់ខ្សោយជាងបុរស តែដើម្បីសេចក្តី
ស្រឡាញ់របស់នាងក្នុងនាមជាប្រពន្ធដែល
ហ្វឹកហាត់ចិត្តគំនិតនិងរាងកាយ។

ស្ត្រីត្រូវដឹងថា ឆាកជីវិតរបស់គេ មិន
ត្រូវរស់គ្រាន់តែកំដរបុរស ហើយទោះបីជា
ហត់នឿយ ល្អិតល្អៃ ខិតខំញញឹមបំពេញ
អារម្មណ៍បុរសនោះទេ ស្ត្រីត្រូវប្រកាន់នូវគុណ
ធម៌និងមានស្មារតី ឆន្ទៈមោះមុតក្នុងការគ្រប់
គ្រងគ្រួសារនិងលែងចាំពីងងឹតលើប្តី ផ្ទុយទៅ
វិញក្លាយជាមិត្តស្និទ្ធស្នាលអាចពិភាក្សាគ្នា។
បើស្ត្រីមានគុណសម្បត្តិទាំងអស់នេះ នាងនឹង
មិនលាក់ចិត្តស្រឡាញ់របស់ខ្លួននិងធ្វើពើកែ
ទឹកមុខ ដើម្បីបំពេញតែចំណង់ចិត្តប្តី។ ប្រវត្តិពី
អតីតកាលក៏បានបញ្ជាក់ថា ស្ត្រីដែលធ្វើខុសពី
ចរិតលក្ខណៈខ្លួនមិនមែនជាស្ត្រីមានភាព
ស្រស់ស្អាតឬក៏ទន់ភ្លន់នោះទេ ដែលនេះជា
ចំណុចមូលដ្ឋាននៃគុណធម៌មនុស្សជាតិនេះ
គួរតែបណ្តុះបណ្តាលដោយមានក្បួនច្បាប់
តឹងរឹង ដោយសារការគោរពមនុស្សស្រីមាន
ភាពហ្មត់ចត់បំផុត វាជាមេរៀនដ៏សំខាន់មួយ
គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍។

បុព្វបុរីបានគិតដល់ស្ត្រី ស្ត្រីត្រូវចេះ
 លាក់ទំហំក្តីស្រឡាញ់របស់ខ្លួនចំពោះប្តី ពោល
 គឺបិទបាំងអារម្មណ៍របស់ខ្លួនដែលជារឿងមិន
 សមហេតុផល។ ស្នេហាគឺមិនបិតថែរនោះទេ
 ហើយបើមិនចង់ឱ្យប្រែប្រួល គឺពិបាកស្វែងរក
 ឱសថមកព្យាបាលណាស់។ បើទោះជាយក
 ឃើញក៏គ្មានតម្លៃដែរ មានតែផ្តល់ភាពវិនាស
 ដល់មនុស្សជាតិ។ មានតែមិត្តភាពទេដែល
 មានតម្លៃលើសអ្វីៗទាំងអស់ ហើយក៏ធ្លាប់មាន
 កវីនិពន្ធ ដ៏ពូកែម្នាក់លើកឡើងថា “**សេចក្តី
 ស្នេហាស្មោះពិត គឺកម្រមាន ចំណែកឯមិត្តភាព
 ពិតគឺសឹងតែគ្មានដែរ**”។

មនុស្សជាតិជាច្រើនបានធ្វើកាត់
 អារម្មណ៍ស្នេហា ហើយជួនកាលអារម្មណ៍
 នោះ ក៏ពុះកញ្ជ្រោលធ្វើឱ្យមនុស្សឈ្នាក់វង្វេង
 ស្មារតី ប៉ុន្តែពេលគេធ្វើកាត់ជីវិត
 អាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្តៅស្នេហាក៏សាបរលាបទៅ
 វិញ។ អារម្មណ៍នេះនឹងសោះកក្រោះចំពោះ
 អ្នកដែលមិនចាត់ទុកទំនាក់ទំនងស្នេហាជា
 មិត្តភាព ជាការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ពោល
 គឺ ស្រឡាញ់តាមតែអារម្មណ៍រំដើបរំជួល។
 មិត្តភាពពិតណាស់មានសារៈសំខាន់ជាង
 ស្នេហា ប្រសិនបើស្ត្រីភាគច្រើនមានចិត្តចង់
 បានប្តីគ្រាន់ជាទីបង្អែក ពេលគេបានរួមរស់នៅ
 ជាមួយបុរសនោះ មានន័យថា ពួកគេបាន

សម្រេចគោលដៅ ការសម្រេចនេះគ្មានន័យ
 ឡើយ ព្រោះស្ត្រីទាំងនោះរស់នៅចាំតែបំពេញ
 ចំណង់របស់ប្តី។ វានឹងក្លាយជារឿងផ្សេង បើ
 ស្ត្រីនោះបណ្តុះគំនិតពិចារណាជាមុនលើ
 បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ប្តីដែលនាងរៀបការជា
 មួយ។ បើទោះបីនាងបានទទួលប្តីមាន
 លក្ខណៈសម្បត្តិខ្លះខាត នាងនៅតែអាចរស់
 នៅជាមួយគ្នាដោយគ្មានភាពរាំរកូស ពោល
 គឺ ស្ត្រីនោះមិនផ្លាស់ប្តូរចិត្តគំនិត ស្របតែទៅ
 តាមប្តី ប៉ុន្តែរៀនអត់ធ្មត់រស់នៅជាមួយគ្នា។
 បុគ្គលិកលក្ខណៈខ្លះខាតរបស់ប្តី អាចជាបទ
 ពិសោធន៍ មេរៀន ប៉ុន្តែដាច់ខាតមិនមែនជា
 ឧបសគ្គរារាំងការបណ្តុះគុណធម៌របស់ស្ត្រី
 ទេ។ ស្ត្រីដែលចិញ្ចឹមចិត្តចង់បានស្នេហាដ៏ផ្អែម
 ល្អម តែងតែស្រមៃពីជីវិតរបស់គេរស់នៅ
 យ៉ាងរីករាយជាមួយប្តី ដែលនឹងផ្តល់ការ
 ថ្នាក់ថ្នមជារៀងរាល់ថ្ងៃ។ ស្ត្រីខ្លះក៏សុខចិត្តនៅ
 លឺវ និងរង់ចាំប្តីមានគុណសម្បត្តិល្អ នេះជា
 ការពិតចំពោះស្ត្រីដែលមានគំនិតច្រើន និង
 អាចចិញ្ចឹមជីវិតដោយភាពថ្លៃថ្នូរ បើទោះជាគេ
 មិនយកប្តី។

ចំណែកឯ **ដាឡៃ ឡាម៉ា** (DALAI
 LAMA) យល់ថា វាជារឿងពិតដែលមនុស្ស
 ប្រុសនិងស្រីមានភាពផ្សេងគ្នាខាងរាងកាយ
 និងធ្វើឱ្យកម្រិតអារម្មណ៍មានភាពផ្សេងពីគ្នា

ផងដែរ។ តែបើតាមមូលដ្ឋាននៃវិធីការគិត
អារម្មណ៍ និងទស្សនៈផ្សេងៗ ចរិតលក្ខណៈ
ផ្សេងៗគឺមានដូចគ្នា។ បុរសធ្វើការបានធ្ងន់ល្អ
ជាងស្ត្រី ចំណែកស្ត្រីធ្វើការមានប្រសិទ្ធភាព
ច្រើនជាងបុរសជាមួយការងារដែលប្រើការ
គិត ភាពស្រស់ស្រាយ និងរហ័សរហួន។ បុរស
និងស្ត្រីច្រើនតែប្រហាក់ប្រហែលគ្នា បើយើង
គិតឱ្យបានល្អិតល្អន់។

បើមិនមានភាពខុសគ្នាជាមូលដ្ឋាន
រវាងបុរសនិងស្ត្រីទេ វានឹងធ្វើឱ្យអ្នកទាំងពីរ
មានសិទ្ធិស្មើគ្នា។ ដូច្នោះ ការបែងចែកណាក៏
ដោយ គឺជារឿងដែលមិនយុត្តិធម៌ទេ។ រឿងអ្វី
ដែលបុរសចង់បាននិងអាចធ្វើបាន ស្ត្រីក៏ចង់
បាននិងអាចធ្វើបានដូចគ្នាដែរ។ ពេលណា
ដែលសិទ្ធិរបស់ពួកគេត្រូវបានជាន់ឈឺ ស្ត្រីគួរ
តែទាមទារសិទ្ធិ ហើយបុរសគួរតែជួយគាំទ្រ
ដល់ការទាមទារនេះ។ ខ្ញុំផ្ទាល់បានមកតស៊ូនៅ
ឥណ្ឌា ជាង ២០ ឆ្នាំហើយ ដើម្បីឱ្យស្ត្រីបាន
ទទួលការសិក្សាអប់រំ និងមានការងារធ្វើឱ្យស្មើ
ជាមួយនិងបុរសនៅគ្រប់ជាន់ថ្នាក់នៅក្នុង
សង្គមទីបេត។

តាមគោលការណ៍របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា
បុរសនិងស្ត្រីមិនមានភាពខុសគ្នា សូម្បីតែ

^២ ថេរដីការបស់សម្តេចជាឡៃឡាម៉ា *អំពីស្ត្រីនិង
បុរសវ័យ* បកប្រែដោយលោក គឹម ចាន់ណា ទំ
ព្រ.៨-២០។

បន្តិចឡើយ ដែលយើងតែងតែនាំគ្នាហៅថា
ជាគុណសម្បត្តិរបស់ពុទ្ធសាសនិកជនឬក៏ជា
សក្តានុពលនៃការត្រាស់ដឹង។ ហេតុនេះ ទើប
ពួកគេមានសិទ្ធិស្មើគ្នាដោយពិតប្រាកដ។

តាមប្រពៃណីខ្លះ បុរសនិងស្ត្រីត្រូវ
ញែកចេញពីគ្នា ដែលទាំងអស់នេះ ធ្វើទៅតាម
ហេតុផលរបស់សង្គមនិងវប្បធម៌។ *ណាការ
ដួល* បានសរសេរក្នុងសៀវភៅ *ផ្ទាល់មានតម្លៃ*
អំពី "គុណវិបត្តិនៅក្នុងរាងកាយរបស់ស្ត្រី" តែ
គាត់មិនមានចេតនាក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញ
ថា ស្ត្រីមានឋានៈទាបជាងបុរសឡើយ តែ
ដោយសារអ្នកបួសភាគច្រើនជាមនុស្សប្រុស
ដែលគោលបំណងរបស់គាត់ ក្នុងការនាំយក
រឿងគុណវិបត្តិរបស់ស្ត្រីមកសរសេរ ក៏ព្រោះ
ដើម្បីជួយបុរសទាំងនោះ ឱ្យយកឈ្នះកម្លាំង
ប្រាថ្នាដែលមានចំពោះ កាយស្ត្រីឱ្យបាន
ចំណែកឯយាយដីទាំងឡាយ ក៏គួរពិចារណា
រាងកាយរបស់បុរសបានដូចគ្នាដែរ។

កិច្ចការជាប្រចាំខ្ពស់បំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធ
សាសនិកាយមហាយាន មិនត្រឹមតែហាមមិន
ឱ្យមានការបែងចែកគ្នារវាងបុរសនិងស្ត្រី
ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងសង្កត់ធ្ងន់ទៀតថា ស្ត្រី
ភេទ ជាភេទដែលមានតួនាទីសំខាន់ផងដែរ
ហើយការជិះជាន់ស្ត្រីភេទចាត់ទុកថា ជាការ
ល្មើសនឹងពាក្យសច្ចាប្រណិធាន។^២

២- ភាពជាអ្នកដឹកនាំ

ភាពជាអ្នកដឹកនាំ គឺសំដៅទៅលើបុគ្គល

ដែលមានឥទ្ធិពលក្នុងការគ្រប់គ្រងកិច្ចការ ព្រមទាំងការបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីឱ្យអ្នក ក្រោមបង្គាប់អនុវត្តតាមប្រកបដោយប្រសិទ្ធ ផលនិងប្រសិទ្ធភាពនៃការងារ ឬថា ជាសមត្ថ ភាពរបស់បុគ្គល(អ្នកដឹកនាំ អ្នកគ្រប់គ្រង ឬ យើងម្នាក់) ក្នុងការអនុវត្តមនុស្សឱ្យជឿ គាំទ្រ និងដើរតាម ដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរនិងសម្រេច បានគោលដៅ។

ភាពជាអ្នកដឹកនាំ គឺជាការយល់ពីរបៀប នៃការគ្រប់គ្រងមនុស្ស និងអាចទំនាក់ទំនងជា មួយនឹងមនុស្សបានគ្រប់ប្រភេទ គ្រប់ជាតិសាសន៍ គ្រប់វប្បធម៌ដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នា។

២.១- សារៈសំខាន់ នៃភាពជាអ្នក ដឹកនាំ

- អាចបង្កើតបាននូវចក្ខុវិស័យដ៏ ច្បាស់លាស់មួយ ដែលស្ថាបនា ឬក្រុមហ៊ុនអាច សម្រេចបាន ដោយអាចផ្តល់នូវផែនទីបង្ហាញ និងរៀបចំធនធានបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បី សម្រេចបាននូវគោលដៅ។

- ចេះផ្សារភ្ជាប់ទស្សនវិស័យ បេសកកម្មរបស់ស្ថាបនា ឬក្រុមហ៊ុនដល់ក្រុម ការងារ ដោយអាចឱ្យក្រុមការងារស្គាល់ច្បាស់ ពីតួនាទី ទំនួលខុសត្រូវ និងចេះប្រើជំនាញ បទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនដ៏មានប្រសិទ្ធភាពបំផុត ដើម្បីបំពេញកិច្ចការងាររបស់ពួកគេឱ្យឆាប់

បានសម្រេចនូវគោលដៅជាក់ស្តែងរបស់ខ្លួន និងរបស់ក្រុមហ៊ុន។

- សម្រេចចិត្តដ៏ត្រឹមត្រូវ ដោយចេះថ្លឹង ថ្លែងពីចំណុចខ្លាំង ចំណុចខ្សោយរបស់ក្រុម ហ៊ុន និងយល់គ្រប់កាលៈទេសៈដែលកើត ឡើងនៅចំពោះមុខ។

- អាចជំរុញឱ្យក្រុមការងារស្គាល់ច្បាស់ ពីគោលបំណងរបស់ក្រុមហ៊ុននិងផ្តល់នូវ ហេតុផលដ៏មានអានុភាពដល់ក្រុមការងារ ដើម្បីបន្តយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកាតព្វកិច្ច របស់ពួកគេ។

- ជួយធ្វើឱ្យក្រុមការងារមានភាពរីក ចម្រើន ព្រមទាំងចេះលើកទឹកចិត្តឱ្យអ្នក ក្រោមបង្គាប់ដោយផ្តល់អនុសាសន៍ល្អៗដើម្បី កែប្រែកំហុស ក៏ដូចជាបង្កើនភាពខ្លាំងផ្ទាល់ ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឱ្យដំណើរការការងារ និងផ្តល់ រង្វាន់បន្ថែម ចំពោះក្រុមការងារណាដែលមាន ការច្នៃប្រឌិត មានលទ្ធផលការងារល្អ និងមាន ភាពស្មោះត្រង់។

- អាចធ្វើកិច្ចការងារជាមួយមនុស្ស បានគ្រប់ប្រភេទយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

២.២- លក្ខណៈសម្បត្តិដើម្បីក្លាយ ជាអ្នកដឹកនាំ

មនុស្សគ្រប់រូប សុទ្ធតែអាចក្លាយជាអ្នក ដឹកនាំបាន ប៉ុន្តែដើម្បីក្លាយជាអ្នកដឹកនាំដ៏ល្អ

និងមនុស្សគ្រប់គ្នាគោរពឱ្យតម្លៃ ហើយដើរតាមដោយអស់ពីចិត្ត គឺជារឿងពិបាកបំផុត ដូច្នោះប្រសិនបើអ្នកមានគោលបំណងចង់ក្លាយជាអ្នកដឹកនាំ ចូរឈ្វេងយល់ពីលក្ខណៈសម្បត្តិខាងក្រោមជាមុនសិន៖

- បើកចិត្តទូលាយ៖ ជាមនុស្សចេះយល់ពីសុខទុក្ខរបស់អ្នកជុំវិញ ចេះស្តាប់អ្នកជុំវិញ និងរៀនសូត្រពីមនុស្សជុំវិញ ដោយគ្មានចិត្តចង្អៀត មិនអាត្មានិយម មិនតាំងខ្លួនជាទឹកពេញកែវឡើយ និងចេះជួយអ្នកដទៃ។

- បន្តរៀនសូត្រពេញមួយជីវិត៖ ទោះបីជាបច្ចុប្បន្នបានបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាប័ត្រ ឬមានវ័យណា កាលៈទេសៈណានោះទេ តែងតែរៀនសូត្រជានិច្ច ដើម្បីយកមកធ្វើជាក្បួនជាបទពិសោធន៍ ជាមេរៀន ក្នុងការធ្វើឱ្យមានភាពប្រសើរឡើងនៅក្នុងជីវិតរស់នៅ ការងារកាន់តែមានប្រសិទ្ធផល និងដឹកនាំអាជីវកម្មកាន់តែរីកចម្រើន។

- ជាគ្រូបង្វឹកដ៏ល្អ៖ អ្នកដឹកនាំខ្លាំង ត្រូវតែមានជំនាញគ្រូបង្វឹក ដើម្បីយកជំនាញនេះមកបណ្តុះបណ្តាលក្រុមការងារឱ្យបំពេញកិច្ចការងារកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព និងមានលទ្ធផលខ្ពស់។

- មានទស្សនវិស័យ និងបេសកកម្មវែងឆ្ងាយ៖ ជាអ្នកដឹកនាំ ត្រូវតែជាគំរូដល់អ្នកដទៃជាពិសេសមានទិសដៅច្បាស់លាស់ ដូចជាការមានទស្សនវិស័យ និងបេសកកម្មវែងឆ្ងាយ ហើយមានផែនការជាក់លាក់ៗ ធ្វើបែបនេះទើបអ្នកផ្សេងមានភាពជឿជាក់ និងទំនុកចិត្តខ្ពស់លើការដឹកនាំ។

- គិតប្រយោជន៍រួម៖ ក្នុងនាមជាអ្នកដឹកនាំ មិនមែនជាមនុស្សដែលគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដោយមិនខ្វល់ខ្វាយពីអ្នកជុំវិញឡើយ។ ដូច្នោះដើម្បីអាចក្លាយជាអ្នកដឹកនាំបាន ចូរហ្វឹកហាត់ខ្លួនឯងឱ្យមានផ្នត់គំនិតចេះគិតពីប្រយោជន៍រួម ដោយហ៊ានលះបង់ប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅធំៗ។

- មានសុចរិតភាព៖ ជាមនុស្សដែលមិនចូលចិត្តបានតែនិយាយឡើយ ដោយចូលចិត្តបែប ហ៊ាននិយាយ ហ៊ានធ្វើសកម្មភាព និងហ៊ានទទួលខុសត្រូវ។

- សេពគប់មនុស្សត្រូវ៖ អ្នកដឹកនាំខ្លាំងតែងតែចេះជ្រើសរើសមនុស្សដែលមានគុណភាព មនុស្សដែលមានគំនិតច្នៃប្រឌិត មានគំនិតវិជ្ជមាន ចង់រីកចម្រើន និងជាមនុស្សខ្លាំង

^៧ <https://kumnit.com/tag/ភាពជាអ្នកដឹកនាំ>

ឬមនុស្សដែលមានទស្សនវិស័យ បេសកកម្ម ស្រដៀង ឬដូចគ្នា។

- ជំនាញដោះស្រាយបញ្ហា៖ ជាមនុស្ស ដែលចូលចិត្តផ្ដោតលើដំណោះស្រាយ និង ភាពអាចទៅរួច ជាជាងគិតតែពីបញ្ហាតែគ្មាន ដំណោះស្រាយ។ លើសពីនេះ ជាមនុស្សដែល ចេះស្វែងរកជំនួយ នៅពេលមានបញ្ហា ប្រឈមណាដែលពិបាកនឹងដោះស្រាយ ហើយត្រូវការជំនួយបន្ថែមពីអ្នកមានជំនាញ ឬអ្នកមានបទពិសោធន៍។

- ឆន្ទៈខ្ពស់៖ ជាបុគ្គលដែលមានឆន្ទៈ ខ្ពស់ក្នុងការធ្វើអ្វីមួយ ដោយមិនគ្រាន់តែមាន គោលដៅ មានក្តីស្រឡាញ់ តែគ្មានឆន្ទៈ មោះមុតក្នុងការធ្វើសកម្មភាពដើម្បីសម្រេច ឡើយ។

២.៣- ការងារស្នូលរបស់របស់អ្នក ដឹកនាំ

- វាស់មើលគុណសម្បត្តិ
- ចក្ខុវិស័យ (បង្កើត ចែករំលែក)
- ការបណ្តុះទស្សនៈនិងទស្សនវិជ្ជា។

២.៤- ភាពខុសគ្នារវាងអ្នកដឹកនាំនិងអ្នកគ្រប់គ្រង

	អ្នកគ្រប់គ្រង	អ្នកដឹកនាំ
ចំណាត់ការ	ធ្វើផែនការ ចាត់ចែងថវិកា ចាត់ចែងការងារ ប្រើមនុស្ស	បង្កើតចក្ខុវិស័យ យុទ្ធសាស្ត្រ រើសមនុស្សមកប្រើឱ្យត្រូវ
តម្រិតម្រង់	តម្រង់ទិស ត្រួតពិនិត្យ ពន្លាតនូវកម្រិតគម្លាត	បង្កើតវប្បធម៌ចែករំលែក ជួយអ្នកដទៃឱ្យរីកចម្រើន បន្ថយនូវកម្រិតគម្លាត
ទំនាក់ទំនង	ផ្ដោតលើគោលដៅ ផ្អែកលើអំណាចនៃតួនាទី ដើរតួជាចៅហ្វាយនាយ	បំផុសលើកទឹកចិត្តមនុស្ស ផ្អែកលើអំណាចផ្ទាល់ខ្លួន ដើរតួជាគ្រូបង្វឹក អ្នកសម្រប
បុគ្គលិកលក្ខណៈ	គម្លាតអារម្មណ៍ គំនិតជាអ្នកជំនាញ ធ្វើតាមច្បាប់ទម្លាប់ យល់ដឹងបញ្ហាក្នុងអង្គភាព	ភាពជាប់អារម្មណ៍គ្នា(បេះដូង) បើកចិត្ត(ដឹងចិត្ត) ដឹងពីខ្លួនឯង(លក្ខណៈសម្បត្តិ)
លទ្ធផល	រក្សាស្ថេរភាព	បង្កើតនូវការផ្លាស់ប្តូរ

	បង្កើតវប្បធម៌ ភាពស័ក្តិសិទ្ធិ	វប្បធម៌សុច្ឆរិតភាព វប្បធម៌នវានុវត្ត
--	----------------------------------	--

២.៥- ប្រភេទនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំឆ្នើម

អ្នកដឹកនាំឆ្នើម គឺជាអ្នកដើរតាមដំណើរ
បំផុត ដែលមានភាពលេចធ្លោសូម្បីតែនៅក្នុង
បន្ទប់មួយ ដែលពោរពេញទៅដោយបុគ្គល
ដែលមានជំនាញ មានបទពិសោធន៍ និង
ជោគជ័យក៏ដោយ។ អ្នកអាចប្រាប់បានភ្លាមៗ
ថា ពួកគេគ្រាន់តែគិត ធ្វើសកម្មភាព និង
ដឹកនាំខុសពីមនុស្សភាគច្រើនផ្សេងទៀត
ប៉ុណ្ណោះ។ បុគ្គលដឹកនាំទាំងនោះ មិនមែន
ក្លាយជាអ្នកដឹកនាំឆ្នើម ក្នុងរយៈពេលមួយ
យប់នោះទេ តែអ្នកខ្លះក៏មានទេពកោសល្យ
ភាពជាអ្នកដឹកនាំពីកំណើត។ តាមរយៈការ
បណ្តុះបណ្តាល បទពិសោធន៍និងបន្ថែម
ដោយការពិនិត្យមើលផ្លូវចិត្តខ្លួនឯងនោះ ពួក
គេបានរៀនអំពីវិធីធ្វើការសម្រេចចិត្តយ៉ាង
រហ័ស ជាមួយការជំរុញទឹកចិត្ត និងបំផុសគំនិត។
ពួកគេរៀនធ្វើការជាមួយមនុស្ស ដែលមាន
បុគ្គលិកលក្ខណៈ ខុសគ្នាជាច្រើន។ ប្រភេទ
នៃភាពជាអ្នកដឹកនាំឆ្នើម រួមមាន៖

- តម្លើងតំណែងពីមួយកម្រិតទៅមួយ
កម្រិត៖ អ្នកគ្រប់គ្រង គឺជាបុគ្គលិកថ្នាក់ក្រោម
ដែលបានអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួន នឹងសន្សំបទពិសោធន៍
រយៈពេលយូរ រហូតបានទទួលការទុកចិត្ត

តម្លើងតំណែងដើម្បីគ្រប់គ្រងក្រុមការងារ។
បន្ទាប់មកទើបធ្វើការសម្រេចចិត្តទៅនឹង
សកម្មភាព រួមជាមួយការធ្វើការផងនោះ។ នៅ
ពេលដែលបុគ្គលិកដែលធ្វើបេសកកម្មរបស់ខ្លួន
បានល្អនៅក្នុងរយៈពេលយូរអង្វែង ប្រាកដ
ណាស់ស្ថិតនៅក្នុងការគិតគូររបស់មេដឹកនាំ
ក្នុងការសម្រេចចិត្តថាឱ្យឡើងតំណែងឬយ៉ាង
ណាទៅតាមសកម្មភាពធ្វើការរបស់បុគ្គលិក
នីមួយៗ។

- ទំនាក់ទំនង៖ អាជីវកម្មពោរពេញទៅ
ដោយពាក្យអ្វី? អ្វីខ្លះដែលត្រូវប្រតិបត្តិ? អ្វីខ្លះ
ដែលត្រូវអនុវត្ត? ហើយអ្វីខ្លះទៀតដែលត្រូវ
និយាយ? ពេលខ្លះសូម្បីតែអារម្មណ៍ តើយើង
ត្រូវមានអារម្មណ៍ដឹងអំពីអ្វីខ្លះ? អ្វីដែលតែង
តែខ្វះខាតនោះគឺហេតុផល។ ហេតុនេះហើយ
បានជាគម្រោង ដំណើរការ និងកិច្ចការជា
ច្រើនបរាជ័យ។ អ្នកគ្រប់គ្រងត្រូវបញ្ជាក់ ធ្វើ
ការពន្យល់ មកស្តាប់ពីទំនាក់ទំនងដែលមាន
ប្រសិទ្ធភាពបំផុត គឺស្តាប់ច្រើនជាងនិយាយ
ព្រោះថា ការនិយាយមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្នុងការ
ទំនាក់ទំនងរវាងមេ និងបុគ្គលិក ហើយ

បុគ្គលិក និងបុគ្គលិកជាពិសេសអ្នកនៅជុំវិញខ្លួនតែម្តង។

- ការដាក់តាំងមុខតំណែង៖ ដោយសារបុគ្គលិកបំពេញការងារបានល្អលើសពីការរំពឹងទុករបស់មេដឹកនាំ ដោយមានភាពជាម្ចាស់ការលើទំនួលខុសត្រូវខ្លួនឯង និងទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារបានល្អឥតខ្ចោះ នោះមានន័យថា ការងារដែលអ្នកកំពុងតែបំពេញបេសកកម្មក្នុងកន្លែងធ្វើការ គឺការគោរព និងការឱ្យតម្លៃ។ បំពេញការងារដោយគិតថា ស្ថាបន ឬក្រុមហ៊ុន គឺជាស្ថាបន ឬក្រុមហ៊ុនរបស់ខ្លួនឯង ដែលបំពេញការងារជាមួយនិងសកម្មភាពការងារទៅដោយភាពរលូន ដែលមេដឹកនាំបានឃើញនិងវាស់វែងពីសកម្មភាពរបស់បុគ្គលិកឆ្នើម។ បន្ទាប់មកទើបមានការសម្រេចចិត្តពីមេដឹកនាំ(ម្ចាស់ក្រុមហ៊ុន)បានចាត់តាំងដាក់លើមុខតំណែងថ្មីដែលត្រូវនឹងការវាស់វែងពីកម្រិតសកម្មភាពរបស់បុគ្គលិកឆ្នើម។

- បណ្តុះអ្នកបន្តវេន ៖ មេដឹកនាំឆ្នើម គឺជាបុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពអាចដឹកនាំអ្នកដទៃឱ្យដើរតាមសកម្មភាពដែលខ្លួនកំពុងតែធ្វើ ឱ្យមានលទ្ធភាពលើការងារលើសពីការរំពឹងទុករបស់មេដឹកនាំដើម្បីឱ្យបុគ្គលឆ្នើមហើយបានបង្រៀនទៅដល់បុគ្គលដទៃឱ្យមានការគិត ជាមួយនិងសកម្មភាពឱ្យកាន់តែខ្លាំង

ដូចជាការបង្កាត់បង្រៀនបុគ្គលិកក្នុងស្ថាប័ន ឬនៅទៅណាក៏ដោយដោយដើម្បីមានការអភិវឌ្ឍក្នុងស្ថាប័ន និងសង្គមជាតិទាំងមូលបាន។

- ដឹកនាំកំពូល៖ ជំនាញភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់និយោជក មិនថាអ្នកជាអ្នកគ្រប់គ្រងការិយាល័យ ឬអ្នកដឹកនាំគម្រោងនោះទេ។ ចំពោះអ្នកដឹកនាំដែលល្អ គឺតម្រូវឱ្យមានជំនាញទន់មួយចំនួន ដើម្បីជួយពួកគេឱ្យមានទំនាក់ទំនងវិជ្ជមានជាមួយបុគ្គលិក ឬសមាជិកក្រុម។ និយោជកស្វែងរកជំនាញទាំងនេះនៅក្នុងបេក្ខជនដែលពួកគេជួលសម្រាប់តួនាទីជាអ្នកដឹកនាំ។ ក្នុងនោះផងដែរវាកើតឡើងពីគុណធម៌ដែលមានគុណសម្បត្តិ មានសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ បានបង្កើតនូវស្នាដៃ កេរ្តិ៍ឈ្មោះក្នុងស្ថាប័ន ឬក្រុមហ៊ុននោះ។

៣- ស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំនៅកម្ពុជា

កាលពីបុរាណកាលយើងតែងឮនូវពាក្យមួយយូរថា «ស្ត្រីបង្វិលចង្រ្កានមិនជុំ»។ ពាក្យនេះបានដកជាប់នៅក្នុងក្រឡិចបេះដូងស្ត្រីខ្មែរស្ទើរតែលុបមិនជ្រះ ហើយវាក៏ជាឥទ្ធិពលមួយនៅក្នុងការបង្អាក់ដំណើរការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពរបស់ស្ត្រីផងដែរ ដូចជាការកំណត់គោលដៅជីវិតថា ស្ត្រីគួរតែជាមេផ្ទះ ហើយពុំចាំបាច់រៀនច្រើនពេកជាដើម។ នេះគឺជាមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានវិសមភាពយេនឌ័រ និង

ការកើតមាននូវអំពើហិង្សាជាអាទិ៍ ព្រោះ
ដោយសារតែមានចំណេះដឹងទាប ឬក្រុម
ជាមួយច្បាប់ទូន្មានមួយចំនួនដូចជា «កុំនាំភ្លើង
ក្នុងចេញក្រៅ កុំនាំភ្លើងក្រៅចូលក្នុង» ជាដើម
ដែលវាជាហេតុមួយនៅក្នុងន័យថា ស្ត្រីមិនគួរ
យករឿងក្នុងគ្រួសារទៅប្រាប់អ្នកដទៃដើម្បីសុំ
ជំនួយនោះទេ ទោះបីស្ថិតក្នុងរឿងហេតុ
ប្រភេទណាក៏ដោយ។ ក៏ប៉ុន្តែផ្នត់គំនិតទាំង
នេះ ត្រូវបានរលុបបំបាត់ស្ទើរតែអស់ទៅហើយ
ព្រោះតែស្ត្រីខ្មែរបច្ចុប្បន្នខិតខំខ្នាតខ្នីស្វែងរក
ចំណេះដឹង អភិវឌ្ឍខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់ ហ៊ាន
សម្រេចក្តីបំណងផ្ទាល់ខ្លួន ក្លាហានក្នុងការ
ចាប់យកក្តីស្រមៃរបស់ខ្លួន។

នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាយើងបច្ចុប្បន្ន ស្ត្រី
មិនមែនត្រឹមតែជាស្ត្រីមេផ្ទះមួយមុខតែ
ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងជាបុគ្គលស្វែងរកប្រាក់
ចំណូលផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ ជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល
និងជាអ្នកចូលរួមការអភិវឌ្ឍសង្គមជាតិថែម
ទៀតផង។

ស្ត្រីប្រៀបបាននឹងសរសៃឈាមសង្គម
ផ្ទឹងខ្នងសេដ្ឋកិច្ច ដែលមិនអាចខ្វះបាន ជាម្តាយ
ជាវិចិត្រករនៃមនុស្ស ជាមាតាដៃ១០០
សម្រាប់ពិភពលោកទាំងមូល។

**៣.១- ការលើកកម្ពស់ស្ត្រីក្នុងភាពជា
អ្នកដឹកនាំ**

ចាប់តាំងពីក្រោយថ្ងៃរំដោះថ្ងៃទី៧ ខែ
មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន រាជ
រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាតែងបានយកចិត្តទុកដាក់ជា
និច្ចក្នុងការលើកកម្ពស់ស្ត្រី រហូតបង្កើតបានជា
ពាក្យស្លោកថា «ស្ត្រីជាផ្ទឹមខ្នងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ»។

ការលើកកម្ពស់ មានសមភាពយេនឌ័រ
គឺជាប្រធានបទដ៏មានអត្ថន័យ ដែលជាការ
បង្ហាញឱ្យឃើញពីការដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់
របស់សុខសន្តិភាពនៅក្នុងសង្គមជាតិ ជា
ពិសេសសុខសន្តិភាពដែលកម្ពុជារកបានយ៉ាង
លំបាកក្នុងរយៈពេលកន្លងមកនេះ ជាបុព្វ
លក្ខខណ្ឌមិនអាចប្រកែកបានឡើយ ក្នុងការ
រួមចំណែកជួយដល់ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិសេរី
ភាពរបស់ស្ត្រី និងជួយឱ្យស្ត្រីមានតម្លៃកាន់តែ
ខ្ពស់ឡើងនៅក្នុងសង្គម។ គ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័ន
ពាក់ព័ន្ធ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ សង្គមស៊ីវិល វិស័យ
ឯកជន និងជនរួមជាតិទាំងអស់ អនុវត្តនូវ
ចំណុចសំខាន់ៗដូចជា ត្រូវរួមគ្នាយកចិត្ត
ទុកដាក់តាមរយៈការផ្តល់អាទិភាព ចំពោះការ
បង្កើនចំនួនស្ត្រីដែលមានតួនាទីជាថ្នាក់ដឹកនាំ
នៅតាមវិស័យផ្សេងៗ និងគ្រប់កម្រិត។

ជាពិសេសក្រសួងអប់រំ យុវជន និង
កីឡា ត្រូវធ្វើការណែនាំដល់គ្រប់ក្រសួងស្ថាប័
នទាំងអស់ឱ្យអនុវត្តវិន័យ ផ្តល់ឱកាសដល់

ក្មេងស្រីនៅគ្រប់កម្រិត ជាពិសេសឪពុកម្តាយ ត្រូវអប់រំកូនចៅឱ្យមានសីលធម៌ល្អនៅក្នុង សង្គម។ ត្រូវបន្តការវិនិយោគលើការសិក្សា របស់ក្មេងស្រីនៅគ្រប់កម្រិតសិក្សា ជាពិសេស ក្នុងជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា ដើម្បីធ្វើឱ្យ ដើរទាន់សម័យបច្ចេកវិទ្យាជឿនលឿននៃ សង្គមជាតិ។

រីឯក្រសួងវប្បធម៌ ក្រសួងព័ត៌មាន និង បណ្តាញផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់ត្រូវបន្តពង្រឹង និងលើកកម្ពស់សីលធម៌សង្គម តម្លៃស្ត្រី និង គ្រួសារខ្មែរយើងតាមរយៈការបង្កើតកម្មវិធី អប់រំ ដែលបង្ហាញអំពីអត្តសញ្ញាណស្ត្រីខ្មែរ ជា ពិសេសតាមរយៈការស្លៀកពាក់ប្រកបដោយ ភាពថ្លៃថ្នូរ និងមានលក្ខណៈជាស្ត្រីខ្មែរ។

ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ក៏ដូចជាគុណតម្លៃសម្រាប់ស្ត្រីមិនអាចមាន ប្រសិទ្ធភាពត្រឹមតែការថ្លែងសារតាមមាត់ ប៉ុណ្ណោះទេ ហើយក៏មិនអាស្រ័យតែលើការ វិនិច្ឆ័យរបស់សង្គមក្នុងការដាក់គំនាប ឬបន្តុះ បង្គាប់បន្ថែមលើស្ត្រីដែលជាជនរងគ្រោះពីការ រំលោភបំពាននោះដែរ ប៉ុន្តែទាមទារនូវការ គោរព និងគាំពារជាក់ស្តែង ដោយធានាថា

សិទ្ធិពលរដ្ឋ សិទ្ធិស្ត្រីគ្រប់រូប អាចចូលរួមដោយ សកម្មក្នុងជីវភាពសង្គម វប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយ។ បើយោងទៅតាមរបាយការណ៍ វាយតម្លៃរបស់វេទិកាសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក បានឱ្យដឹងថា ស្ត្រីកម្ពុជាជាប់លេខ២៥ នៅក្នុង ចំណោម១៥៣ប្រទេស ដែលជាតួលេខ បង្ហាញពីការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជា។^៤

ដើម្បីក្លាយជាអ្នកដឹកនាំបាន ជាបឋម ស្ត្រីត្រូវមានចំនុះចង់ដោះស្រាយបញ្ហា ហើយ ចាប់យកឱកាសដែលមាន ដើម្បីឈានជើង ចូលក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ។

ដើម្បីបង្កើនចំនួនស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នក ដឹកនាំ ក្រសួងកិច្ចការនារី បានផ្តួចផ្តើមកម្មវិធី អភិវឌ្ឍភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់យុវជន ដើម្បី សមភាពយេនឌ័រ រយៈពេល២ឆ្នាំ នៅឆ្នាំ ២០១៩ និងឆ្នាំ២០២១ បានដាក់ឱ្យដំណើរការ នៅថ្នាក់ជាតិដោយយុវជនចំនួន ៣៦នាក់ ក្នុង នោះស្រីមានចំនួន២៦នាក់ ដែលមកពីក្រសួង- ស្ថាប័ន និងសាកលវិទ្យាល័យនានា តាមរយៈ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលជាសេរីរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ និងកម្មវិធីហ្វឹកហាត់អនុវត្តកម្មវិធី និង

^៤ មណ្ឌលព័ត៌មានស្ត្រីកម្ពុជា **ស្ត្រីប្រឈមនឹង** សម្រាប់សង្គមជាតិ? ថ្ងៃអង្គារ ទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០២០។

គម្រោងសាកល្បងស្តីពី ភាពជាអ្នកដឹកនាំ និង សមភាពយេនឌ័រ នៅតាមសហគមន៍ និង ស្ថាប័ននានា។

ក្នុងសន្និសីទសារព័ត៌មានស្តីពី សមិទ្ធផលសម្រេចបានរយៈពេល៥ឆ្នាំកន្លងមក របស់ក្រសួងកិច្ចការនារីលោកស្រីកិត្តិបណ្ឌិត **អ៊ឹង កន្តាធារី** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការនារី បានឱ្យ ដឹងថា ស្ត្រីវ័យក្មេងនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិចំនួន ៣២៥ នាក់ ក្នុងខេត្តគោលដៅ ចំនួន៤ ទទួល បានការពង្រឹងសមត្ថភាព និងអភិវឌ្ឍភាពជា អ្នកដឹកនាំនៅក្នុងវិស័យទឹកស្អាត និង អនាម័យ តាមរយៈការអនុវត្តកម្មវិធីកិច្ចសហការ ជាមួយវេជ្ជពាក់ព័ន្ធ នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០។ ក្រសួងបានដឹកនាំការសម្របសម្រួលជាមួយ ក្រសួង-ស្ថាប័ន សង្គមស៊ីវិល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និង ដៃគូពាក់ព័ន្ធ តាមរយៈក្រុមការងារ បច្ចេកទេសស្តីពី ស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ និង អភិបាលកិច្ច ដោយអនុវត្តកម្មវិធីស្វែងរកគាំទ្រ មតិ និងយុទ្ធនាការលើកកម្ពស់តួនាទីស្ត្រីក្នុង ភាពជាអ្នកដឹកនាំនៅថ្នាក់ជាតិ និងក្រោមជា តិ។ ក្រសួងកិច្ចការនារី បានរៀបចំចងក្រងស្ថិតិ យេនឌ័រ អំពីស្ត្រី និងបុរសនៅកម្ពុជា ដែល ផ្អែកលើលទ្ធផលនៃការជំរឿនអង្កេតថ្នាក់ជាតិ និងទិន្នន័យប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រសួងមុខងារ សាធារណៈ និងក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ដែល

ជាឧបករណ៍សម្រាប់ការពិនិត្យតាមដានស្ថាន ភាពយេនឌ័រ និងស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំនៅ គ្រប់កម្រិត និងប្រើប្រាស់សម្រាប់ការស្វែងរក ការគាំទ្រ និងដាក់ចេញវិធានការគោល នយោបាយ និងកម្មវិធីឆ្លើយតប។

ក្រសួងកិច្ចការនារី បានសហការ ជាមួយក្រសួងមុខងារសាធារណៈ តាមរយៈ ការចុះអនុវត្តអនុស្សរណៈនៃការយោគយល់ គ្នា ចាប់ពីឆ្នាំ២០១៩ ដើម្បីតាមដានការអនុវត្ត សេចក្តីណែនាំដល់គ្រប់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ក្នុង ការជ្រើសរើសមន្ត្រីរាជការថ្មីដែលកំណត់ឱ្យ មានស្ត្រីពី២០ ទៅ៥០ភាគរយ។

ជាមួយគ្នានោះ ក្រសួងបានសហការ ជាមួយសាលាកូមិទ្ធរដ្ឋបាល ក្នុងការអនុវត្តកម្ម វិធីអភិវឌ្ឍន៍ភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់ស្ត្រីនៅតាម ក្រសួង-ស្ថាប័ន ជាអគ្គនាយករង អគ្គនាយក អនុរដ្ឋលេខាធិការ និងរដ្ឋលេខាធិការ ចំនួន ១៦៤រូប។ ក្រសួងបានសហការជាមួយសាលា ជាតិរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន បានអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព ស្ត្រីជា អភិបាល-អភិបាលរងក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ ចំនួន៦១រូប។ ក្រសួងបានអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព ក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំដល់ស្ត្រីជាថ្នាក់ដឹកនាំនៅ ថ្នាក់ក្រសួង និងក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលថ្នាក់ ក្រោមជាតិ ចំនួន១.២៨៧នាក់។ ក្រសួងបាន សហការជាមួយក្រសួងមុខងារសាធារណៈ

ក្រសួងបរិស្ថាន និងក្រសួងការពារជាតិ ក្នុង ការអនុវត្តកម្មវិធីភាពជាអ្នកដឹកនាំដល់ស្ត្រីជា មន្ត្រីរាជការនៅក្នុងក្រសួង-ស្ថាប័នរបស់ខ្លួន។

ជាក់ស្តែង មន្ត្រីរាជការជាស្ត្រី បានកើន ឡើងដល់៤១% (២០១៨) ដល់៤២% (២០២១) និងនៅក្នុងមុខតំណែងគ្រប់គ្រង កើនឡើងពី ២៤,៣៣% (២០១៨) ដល់២៦% (២០២១)។ ស្ត្រីជាមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ បានកើនឡើងពី ៧,៨៩% (២០១៨) ដល់ ១០,៤៧% (២០២២) និងស្ត្រីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ បាន កើនឡើងពី ១៣,៩៣% (២០១៨) ដល់ ២២% (២០២២)។^៥

៣.២- ស្ត្រីតូចតួនាទីធ្វើសេចក្តី សម្រេច

គោលដៅទីប្រាំ ដែលលើកឡើងអំពី ការសម្រេចបានសមភាពយេនឌ័រ និងផ្តល់ អំណាចទៅស្ត្រី និងក្មេងស្រីគ្រប់រូបរបស់ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព (SDGs) បានទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការ ចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងដំណើរការនៃការធ្វើ សេចក្តីសម្រេចចិត្ត។^៦ ការលើកកម្ពស់ស្ថាន

ភាពស្ត្រីនៅក្នុងសង្គម ក៏ដូចជាបង្កើនតំណាង ស្ត្រីនៅក្នុងវិស័យនយោបាយ និងជួយពង្រឹង សមត្ថភាពស្ត្រីដើម្បីបន្តតួនាទីភាពជាអ្នក ដឹកនាំនៅក្នុងកម្រិតគ្រប់គ្រង បច្ចេកទេស និង នយោបាយ។

រដ្ឋាភិបាលដែលប្រកបដោយប្រជាធិប តេយ្យ និងមានលក្ខណៈជាតំណាងពិត ប្រាកដ មិនអាចបង្កើតឡើងដោយគ្មានការ ចូលរួមពីស្ត្រីនៅក្នុងដំណើរនយោបាយបាន ឡើយ។ ស្ត្រីត្រូវបានមើលឃើញថា មានតួនាទី ពិសេសនិងសំខាន់នៅក្នុងនយោបាយ តាម រយៈការបញ្ចេញមតិយោបល់ និងគំនិតដោះ ស្រាយបញ្ហាដែលកើតមានឡើង។ នៅប៉ុន្មាន ទស្សវត្សចុងក្រោយនេះ មានការកើនឡើងនូវ ទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់ ស្ត្រីនៅក្នុងគ្រប់វិស័យនៅក្នុងសង្គម។ របាយ ការណ៍ប្រៀបធៀបមួយរបស់អង្គការសហ ប្រជាជាតិស្តីពីគណៈកម្មការសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមសម្រាប់តំបន់អាស៊ី និងប៉ាស៊ីហ្វិក (UNESCAP) បានបង្ហាញថា ស្ត្រី៖

^៥ កម្ពុជាថ្មីប្រចាំថ្ងៃ ស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ និង អភិបាលកិច្ច មានកំណើន ទាំងថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ ក្រោមជាតិថ្ងៃសុក្រ ទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២។

^៦ MINISTRY OF WOMEN'S AFFAIRS 2014b. Neary Rattanak IV: *Five years Strategic Plan for Gender Equality and Women's Empowerment Phnom Penh Ministry of Women's Affairs*

- មានសមត្ថភាពដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម សុខុមាលភាពរបស់សហគមន៍ និងបញ្ហាចំណុចទាំងនោះ ទៅក្នុងការសម្រេចចិត្ត

- លើកកម្ពស់គោលនយោបាយ និងសកម្មភាពដែលជួយដល់សហគមន៍

- ជួយឱ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់អ្នកពាក់ព័ន្ធកានតែច្រើន

- លើកឡើងពីសារៈសំខាន់ និងការអនុវត្តការប្រាស្រ័យទាក់ទងល្អជាមួយសហគមន៍

- មានវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗចូលរួមជាមួយការងាររបស់អង្គការមូលដ្ឋាន

- បង្កើតវិធីសាស្ត្រធ្វើការងារជាមួយក្រុមការងារ

- កំណត់អាទិភាពផ្សេងៗគ្នា

- មានជំនាញសម្របសម្រួល កំណត់គោលដៅច្បាស់លាស់ ធ្វើការងារបានច្រើនប្រភេទ និងចេញលទ្ធផលជាក់ស្តែង

- មានការលះបង់ ទទួលខុសត្រូវ និងអនុវត្តន៍បាននេះអ្វីដែលបានផ្សព្វផ្សាយ និងមានស្មារតីល្អក្នុងការងារ

- ជំរុញ និងលើកកម្ពស់ស្ត្រីផ្សេងៗទៀតឱ្យចូលរួមមានក្នុងការអភិវឌ្ឍ

វិសមភាពយេនឌ័រនៅតែជាបញ្ហាសំខាន់នៅប្រទេសកម្ពុជា ទោះបីជាមានការអភិវឌ្ឍយ៉ាងឆាប់រហ័ស ផ្នែក សេដ្ឋកិច្ច សង្គម

និងនយោបាយ នៅក្នុងប្រទេសយ៉ាងណាក៏ដោយ។ ខណៈពេលដែលមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការកាត់បន្ថយគម្លាតយេនឌ័រនៅក្នុងវិស័យជាច្រើន ប៉ុន្តែស្ថិតិនៅតែបង្ហាញថា ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងវិស័យជាច្រើននៅតែមានកំណត់។ ឧទាហរណ៍សមាមាត្រស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាសមាជិកសភាមានការថយចុះបន្តិចពី២១,១០% នៅឆ្នាំ២០០៨ ២០,៣២% នៅឆ្នាំ២០១៣ ហើយនៅឆ្នាំ២០២១ មានការកើនឡើងដល់ ២០,៨០%។ ខណៈពេលដែលភាគរយរបស់ស្ត្រីជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភានៅថេរពីឆ្នាំ១៩៩៩រហូតដល់ឆ្នាំ២០១២ គឺមានជំនួន ១៨,៧៥% ហើយដល់ឆ្នាំ២០២១ មានការថយចុះមកនៅត្រឹម ១៦,១៣%។

នេះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ទោះបីជារដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ទៅលើការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងជំរុញស្ត្រីនៅក្នុងការសេចក្តីសម្រេច និងនយោបាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ការរីកចម្រើននៅតែមានភាពយឺតយ៉ាវដដែល។

ជាងនេះទៅទៀត ក្នុងចំណោមឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី១០រូប មានស្ត្រីតែមួយរូប ប៉ុណ្ណោះ ហើយមានស្ត្រីជារដ្ឋមន្ត្រី ៣រូប

(១០.៣៤%)។ ចំនួនស្ត្រីនៅក្នុងតួនាទីធ្វើសេចក្តីសម្រេច គឺមានតិចតួចនៅឡើយ ក្នុងចំណោមរដ្ឋមន្ត្រីចំនួន២៩រូប ក្នុងជួររដ្ឋាភិបាលមានតែបីរូបប៉ុណ្ណោះដែលកាន់កាប់ដោយស្ត្រី។

ចំនួនស្ត្រីជាថ្នាក់ដឹកនាំមានការកើនឡើងតាមរយៈការលើកទឹកចិត្ត និងតែងតាំងស្ត្រីជាអ្នកដឹកនាំនៅគ្រប់ក្រសួង-ស្ថានទាំងអស់។ សមាមាត្រស្ត្រីដែលបានតែងតាំងជារដ្ឋលេខាធិការមានការកើនឡើងពី៨,០៨% (ស្ត្រី១៦រូបក្នុងចំណោម១៩៨រូប) ទៅ២០,៥៤% (ស្ត្រី៣៨រូប ក្នុងចំណោម១៨៤រូប) រវាងឆ្នាំ២០០៨ និងឆ្នាំ២០១៣ហើយនៅឆ្នាំ២០១៨ ស្ត្រីជារដ្ឋលេខាធិការមានចំនួន ៣៦នាក់ ស្មើនឹង១៥,៧៨%។ សមាមាត្រស្ត្រីដែលបានតែងតាំងជាអនុរដ្ឋលេខាធិការត្រូវបានកើនឡើងពី១៦% (ស្ត្រី៣៣រូប ក្នុងចំណោម ២០៥រូប) ទៅ១៧,៦០% (ស្ត្រី៤៨រូប ក្នុងចំណោម ២៧៣រូប) រវាងឆ្នាំ២០០៨ និងឆ្នាំ២០១៣ និងកើនឡើងដល់ ៥៦រូបនៅឆ្នាំ២០១៨។ ចំនួននេះយើងឃើញថា ស្ត្រីដែលជាអនុរដ្ឋលេខាធិការមានចំនួនកើនឡើង ប៉ុន្តែបើគិតពីសមាមាត្រយើងឃើញថា មានចំនួនថយចុះទៅវិញ គឺមានត្រឹមតែ១៤,៣២%។

សម្រាប់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ សមាមាត្រស្ត្រីជាថ្នាក់ដឹកនាំខេត្តនៅមានកម្រិតតិចតួចនៅឡើយ គឺមានតែពីររូបប៉ុណ្ណោះ រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការរីកចម្រើនមួយត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្នាក់អភិបាលរង គឺមាន១៧% (ស្ត្រី ២៥រូប ក្នុងចំណោម១៥០រូប) នៅថ្នាក់រាជធានីខេត្ត ដែលត្រូវបានតែងតាំងជាស្ត្រី។ ស្ត្រីដែលកាន់តួនាទីជាអភិបាលស្រុក-ខណ្ឌ មានចំនួន៧រូប ក្នុងចំណោម ១៩៧រូប និងស្ត្រីជាអភិបាលរងស្រុក-ខណ្ឌ មានចំនួន១៩៤រូប។

ខាងក្រោមនេះជាចំនួនស្ត្រីដែលមានតួនាទីក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេច^៧៖

- ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញស្រី២នាក់
- ស្ត្រីជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភា១០នាក់ (១៦.១៣%)
- ស្ត្រីជាសមាជិករដ្ឋសភា២៦នាក់ (២០.៨០%)
- ស្ត្រីជារដ្ឋមន្ត្រី ៣នាក់(១០.៣៤%)
- ស្ត្រីជារដ្ឋលេខាធិការ ៣៦នាក់ (១៥,៧៨%)
- ស្ត្រីជាអនុរដ្ឋលេខាធិការ ៥៦នាក់ (១៤,៣២%)
- ស្ត្រីជាអភិបាលខេត្ត២នាក់

^៧ តាន់ ផល្លី ជ.ឯ.ម ទំព័រ៧៣។

- ស្ត្រីជាអភិបាលខេត្តរងខេត្ត រាជធានី ២៥នាក់
- ស្ត្រីជាអភិបាលស្រុក ក្រុង៧នាក់
- ស្ត្រីជាអភិបាលរងស្រុក ក្រុង១៩៤នាក់
- ស្ត្រីជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាក្រុង ស្រុក ខ័ណ្ឌ៥នាក់
- ស្ត្រីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាក្រុង ស្រុក ខ័ណ្ឌ៦១៧នាក់
- ស្ត្រីជាមេឃុំ ចៅសង្កាត់១៣០នាក់ (៧.៨៩%)
- ស្ត្រី ជា ជំទប់ទី ១ ២ ៧ ២ នាក់ (១៦.៣១%)
- ស្ត្រី ជា ជំទប់ទី ២ ២ ៨ ៥ នាក់ (១៧.៣១%)
- ស្ត្រីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ១,៦១១ នាក់ (១៤%)
- ស្ត្រីជាចៅក្រម៤៦៦នាក់ (១៥.២៨% ២០១៩)
- ស្ត្រី ជា ព្រះ រាជា អាជ្ញា ២ ៥ នាក់ (១៣.៥១%)
- ស្ត្រី ជា ក្រក ឡា ប ញី ១ ៨ ៩ នាក់ (២២.៧%)
- ស្ត្រីជាមន្ត្រីរាជការ៤១% (២០២០)

- ស្ត្រីជាមន្ត្រីរាជការដែលមានមុខ តំណែងចាប់ពី ថ្នាក់ការិយាល័យតាមស្រុក ដល់ថ្នាក់អគ្គនាយក២៦% (២០២០)។

៤- ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន និងបញ្ហាប្រឈម ភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់ស្ត្រី

បើទោះបីជាមានវឌ្ឍនភាពខ្លះៗរបស់ ស្ត្រីក្នុងតួនាទីជាអ្នកដឹកនាំក្នុងរយៈពេលកន្លង មក ហើយស្ត្រី ត្រូវបានចាត់ទុកនិងជឿថា គឺជា កម្លាំងចលករដ៏សំខាន់ក្នុងកិច្ចការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ និងសង្គមក្តី ក៏ស្ត្រីនៅតែមាន តំណាងតិចតួចនៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ ជា ពិសេសក្នុងតួនាទីដឹកនាំទាំងនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងថ្នាក់ជាតិ។

កត្តា វប្បធម៌ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច ជា កត្តាសំខាន់ដែលបានរួមចំណែកក្នុងការធ្វើឱ្យ មានស្ត្រីជាតំណាងតិចតួចនៅក្នុងវិស័យ សាធារណៈ។ តួយ៉ាង កង្វះស្ត្រីនៅក្នុងតួនាទី ដឹកនាំមានការទាក់ទងនឹងផ្នត់គំនិត និង ឥរិយាបថបុរេនិច្ច័យចំពោះសមត្ថភាពរបស់ ស្ត្រី ក៏ដូចជាតួនាទីរបស់ស្ត្រីដែលមនុស្សទូទៅ តែងតែរំពឹងទុក ហើយកត្តាទាំងនេះ គឺជា ឧបសគ្គធំបំផុតដែលរារាំងស្ត្រីក្នុងការក្លាយជា អ្នកដឹកនាំ។ ស្របគ្នានេះដែរ ការរើសអើងទៅ លើអាយុ ឧបសគ្គលក្ខណៈស្ថាប័ន និង ឧបសគ្គផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ត្រូវបានរកឃើញថាគឺ

ជាឧបសគ្គសំខាន់ៗដែលរារាំងស្ត្រីក្នុងការ
ក្លាយជាអ្នកដឹកនាំ។

ផ្នត់គំនិត និងការធ្វើបុរេនិច្ច័យទៅលើ
សមត្ថភាពរបស់ស្ត្រីនៅតែចាក់ជ្រៅក្នុង
ចំណោមប្រជាពលរដ្ឋទូទៅមួយចំនួន ជាមួយ
គ្នានោះដែរ ស្ត្រីខ្លួនឯងក៏បានចង់ខ្លួនឯងមិនឱ្យ
ក្លាយជាអ្នកដឹកនាំផងដែរ។ នៅប្រទេសកម្ពុជា
យើងបច្ចុប្បន្ន មានឧបសគ្គចម្បងចំនួន៧
ដែលរារាំងស្ត្រីក្នុងការឈានទៅរកតួនាទីជា
អ្នកដឹកនាំ រួមមាន៖ បន្ទុកគ្រួសារ កង្វះការ
លើកទឹកចិត្ត/ការគាំទ្រ ឥទ្ធិពលរបស់បុរស
លើសលប់ក្នុងវិស័យសាធារណៈ ការអប់រំ/
សមត្ថភាព/ទំនុកចិត្តរបស់ស្ត្រីនៅទាប ការ
រើសអើងដោយបុរស និងស្ត្រីដទៃទៀត ផ្នត់
គំនិតដែលរឹតត្បិតសេរីភាពរបស់ស្ត្រី និង
ឧបសគ្គផ្នែកសុខភាព(ត្រូវបានគេយល់ថាមាន
ភាពទន់ខ្សោយ និងការមានគភ៌)។

ឧបសគ្គចម្បងទាំងនេះដែលមានការ
ទាក់ទងគ្នា បានដាក់កម្រិតលើឱកាសសម្រាប់
ស្ត្រីដើម្បីឈានទៅកាន់តួនាទីដឹកនាំ ដូចជា៖
ការបន្ទប់បង្ហាត់ពីឪពុកម្តាយ ការរើសអើងទៅ
លើភេទ ឱកាសសម្រាប់ស្ត្រីដើម្បីក្លាយជាអ្នក
ដឹកនាំនៅមានកម្រិត ការធ្វើចំណាកស្រុក
ដើម្បីការងារ សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិនៅ
មានកម្រិត បក្ខពួកនិយម និងកង្វះជំនាញទន់ៗ

ដរាបណាផ្នត់គំនិត និងការធ្វើបុរេនិច្ច័យ
ចំពោះស្ត្រី និងយុវជននៅតែមាន ពួកគេអាច
នៅតែមើលឃើញថាវាជាការពិបាកដើម្បី
បំពេញតួនាទីសំខាន់ៗនៅក្នុងសង្គមជាតិ។ ស្ត្រី
ត្រូវតែត្រូវបានផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ និង
បរិយាកាសអំណោយផល ដើម្បីឱ្យពួកគេអាច
អភិវឌ្ឍខ្លួនឯង និងបង្ហាញខ្លួនឱ្យមនុស្សទូទៅ
បានស្គាល់ បញ្ចេញនូវសក្តានុពលរបស់ពួក
គេ និងដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងតួនាទីធ្វើ
សេចក្តីសម្រេចចិត្ត។

ថ្វីបើស្ត្រីដ៏ច្រើន និងមានសក្តានុពលក៏
ដោយ ពួកគេនៅតែមានបរិមាណតិចតួច
ណាស់នៅក្នុងតួនាទីដឹកនាំ ជាពិសេសក្នុងវិស័យ
សាធារណៈ។ ដូច្នេះយើងខ្ញុំសូមអំពាវនាវ
ដល់គ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ឱ្យខិតខំបន្ថែម
ទៀតដើម្បីលើកកម្ពស់ និងពង្រឹងសិទ្ធិអំណាច
ស្ត្រីឱ្យចូលរួមក្នុងតួនាទីដឹកនាំ។ សំខាន់ជាង
នេះទៅទៀត វាមានភាពចាំបាច់នៃកិច្ចខិតខំ
ប្រឹងប្រែងរួមគ្នាក្នុងការបង្កើតបរិយាកាស
អំណោយផលដល់ស្ត្រីដើម្បីចូលរួម
ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងដំណើរការធ្វើ
សេចក្តីសម្រេចចិត្តដោយគ្មានការភ័យខ្លាច
ការវិនិច្ឆ័យ ការរើសអើង និងការបំភិតបំភ័យ។
ការគាំទ្រសមស្របត្រូវតែផ្តល់ជូនផងដែរដល់
ស្ត្រី ដើម្បីបង្កើត និងធានានូវបរិយាកាស

អំណោយផល សម្រាប់ការចូលរួម និងការ
ដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់របស់ស្ត្រី ក្នុងជីវភាព
សង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

តាមរយៈនៃការរៀបរាប់ពីខាងលើ
បង្ហាញឱ្យយើងឃើញថា ពីដំណាក់កាលមួយ
ទៀតទៅដំណាក់កាលមួយទៀត ទោះបីជា
យើងមានការខិតខំបែបណាក៏ដោយ ក៏
លទ្ធផលដែលទទួលបានមកនោះ គឺហាក់នៅ
មានកម្រិតនៅឡើយ។ ការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច
ដល់ស្ត្រី គឺនៅវែងឆ្ងាយទៀត ដែលស្ត្រីខ្មែរ
កំពុងដើរលើផ្លូវឆ្ពោះទៅរកទិសដៅដែលធ្វើឱ្យ
បុរសទទួលស្គាល់កាន់តែច្បាស់ នូវភាព
ចាំបាច់របស់ស្ត្រីក្នុងការរួមចំណែកអភិវឌ្ឍ
សង្គម សេដ្ឋកិច្ច ជាពិសេសវិស័យនយោបាយ។

ដំណើរឆ្ពោះទៅមុខរបស់ស្ត្រីខ្មែរ
បច្ចុប្បន្ន មានការតស៊ូ ព្យាយាម អត់ធ្មត់ ចូល
រួមការងារយ៉ាងសកម្ម ក្នុងការលើកកម្ពស់
សមភាពយេនឌ័រ ទប់ស្កាត់ និងកាត់បន្ថយ
អំពើហិង្សាលើស្ត្រី ផ្តល់ភាពក្លាហាន បង្ក
ឱកាស និងលើកទឹកចិត្តខ្លួនឯង បង្ហាញសមត្ថ
ភាព និងសក្តានុពលរបស់ខ្លួន ក្នុងការចូលរួម
ចំណែកអភិវឌ្ឍសង្គម និងប្រទេសជាតិ
ប្រកបដោយសមត្ថភាពនិងភាពជឿជាក់។

ការអភិវឌ្ឍប្រទេសក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន
បានរំលេចឱ្យឃើញនូវការលូតលាស់យ៉ាង
សកម្មក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយ
សមភាពយេនឌ័រ ដែលជាអាទិភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល បានកែប្រែស្ថានភាពនិងជីវភាពរស់
នៅរបស់ស្ត្រី មានការរីកចម្រើនល្អប្រសើរជា
លំដាប់ ។

យន្តការនៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បី
ស្ត្រី ក្រសួងកិច្ចការនារី ទាំងថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់
ក្រោមជាតិ បានខិតខំបំពេញការងារ និង
ភារកិច្ចរបស់ខ្លួនសម្រេចបានលទ្ធផលគួរជាទី
មោទនៈ តាមរយៈការអនុវត្តច្បាប់ គោល
នយោបាយទៅតាមផែនការការរំពឹងទុក
ប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់។

សម័យបច្ចុប្បន្ន ក្នុងគ្រួសារដែលមាន
ជីវភាពរស់នៅខ្ពស់មធ្យម បានបញ្ជូនកូនស្រី
ប្រុសទៅសាលារៀនបានគ្រប់ៗគ្នា និងមួយ
ចំនួនបានទទួលការសិក្សាខ្ពស់ដល់អនុបណ្ឌិត
បណ្ឌិត តាមសកលវិទ្យាល័យល្បីៗនានា មាន
ក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស មានដូចជា
អាមេរិកកាំង បារាំង អូស្ត្រាលី ជប៉ុន អង់គ្លេស
ដែលក្នុងនោះស្ត្រីបានសិក្សា និងកំពុងបន្តការ
សិក្សាជាន់ខ្ពស់មានតួលេខកាន់តែច្រើនជាង
មុន។ និស្សិតនារី អាចទទួលបានឱកាស និង
សិទ្ធិពេញលេញស្មើគ្នាជាមួយបុរសក្នុងការ

ទទួលយកចំណេះដឹង និងការចូលរួមអភិវឌ្ឍ
ប្រទេសជាតិ។

ក្រោមការដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល
ដែលមានចក្ខុវិស័យ និងយុទ្ធសាស្ត្រផ្តោត
យ៉ាងជាក់លាក់ទៅលើការលើកកម្ពស់
សមភាពយេនឌ័រ និងការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន កំពុង
អនុវត្តដើម្បីប្រជាជនកម្ពុជា ជាពិសេសស្ត្រី
និងយុវវ័យ បានរួមចំណែកអភិវឌ្ឍប្រទេសឱ្យ
ឈានឆ្ពោះទៅរកភាពចម្រើនរុងរឿង មានជា
អាទិ៍ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកំណើន
សេដ្ឋកិច្ច ការរក្សានូវសន្តិភាព ស្ថិរភាព
នយោបាយ និងសន្តិសុខសង្គម ព្រមទាំងការ
លើកកម្ពស់សិទ្ធិ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសីលធម៌ផង
ដែរ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ដំណើរការនៃគណៈកម្មា

ធិការជាតិលើកកម្ពស់សីលធម៌សង្គម តម្លៃស្ត្រី
និងគ្រួសារខ្មែរ និងក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បី
ស្ត្រី មានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ក៏ជា
ចំណែកមួយដ៏សំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ស្ថាន
ភាព តម្លៃស្ត្រី រួមទាំងសីលធម៌សង្គម វប្បធម៌
និងប្រពៃណីដ៏ល្អផ្លូវផងរបស់កម្ពុជា។

សម័យសកលភ្ជាប់នីយកម្មទាំងក្នុងជួរ
រាជរដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឯកជន បច្ចុប្បន្ននេះ
ស្ត្រីភាគច្រើនបានទទួលជោគជ័យក្នុងជីវិតដ៏
ប្រសើរដោយការខំប្រឹងប្រែងអស់ទាំងកម្លាំង
កាយ កម្លាំងចិត្ត ខិតខំព្យាយាម តស៊ូ អំណត់
អត់ធន់ដើម្បីរួមចំណែកអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ
ឱ្យរីកចម្រើនរុងរឿងប្រកបដោយសក្តានុពល
និងវឌ្ឍនភាព។

ឯកសារពិគ្រោះ

- ក្រសួងកិច្ចការនារី **ព្រឹត្តិបត្រនារីភ័ន្តៈ** ចេញផ្សាយប្រចាំខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ភ្នំពេញ។
- ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវកម្មវិធីបណ្តាញការងារ **យេនឌ័រ និងអាកប្បកិរិយាចំពោះស្ត្រី** មណ្ឌលព័ត៌មានស្ត្រីកម្ពុជា ចេញផ្សាយពីខែមេសា-មិថុនា ឆ្នាំ២០០១។
- គង់ សុខហេង **សិក្សាការព្យាបាលទេសច្បាប់ស្រីរបស់បណ្ឌិត ម៉ិន ម៉ែ និងព្រះបាទអង្គឌួង** ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៩។
- ឃី សុវណ្ណរតនា **ហ៊ានស្រ្តីក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា** ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា លេខ២និងលេខ២ វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០២។
- យុន សាថាល់ **មុខងារ និងតួនាទីស្ត្រីនៅសម័យបុរាណ** សារណាបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្របុរាណវិទ្យាជំនាន់ទី១១, ភ្នំពេញ (២០០២)។
- ជួន ញីល **ព្រលឹងមាតាធិបតេយ្យក្នុងសង្គមខ្មែរ** បោះពុម្ពដោយក្រសួងកិច្ចការនារី និងអតីតយុទ្ធជន ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០០។
- ជា វណ្ណី **ការប្រៀបធៀបបច្ចុប្បន្នភាពស្ត្រីជាមួយនិងស្ត្រីក្នុងរឿងព្រេងខ្មែរ** សមាជស្រាវជ្រាវសង្គម-វប្បធម៌អំពីកម្ពុជា លើកទី៨ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៧។
- ជួន សាយរុន **តួនាទីស្ត្រីខ្មែរ និងសិទ្ធិមនុស្ស** ការផ្សាយរបស់សមាគមអាដហុក ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩៧។
- តាន់ ផល្លី និក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិតទស្សនវិជ្ជា **តម្លៃស្ត្រីខ្មែរសម័យសកលក្បែរបន្ទីយកម្ម** រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ២០២២។
- ទ្រូឌី ចេកុប៊ុន **មហាឧបាសិកា សីលធម៌ និងអំពើជាកុសលរបស់ស្ត្រីនៅប្រទេសកម្ពុជានាសម័យកណ្តាល** ទស្សនាវដ្តីសិក្សាចក្រ លេខ៨-៩ ឆ្នាំ២០០៦-២០០៧។
- ធា សុកម៉ែង **តួនាទីស្ត្រីខ្មែរតាមរយៈប្រវត្តិសាស្ត្រ និងអក្សរសិល្ប៍** ទស្សនាវដ្តីសង្គមសាស្ត្រ-មនុស្សសាស្ត្រ ឆ្នាំទី៣២ លេខ២៧-២៨ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០២។
- នាយកដ្ឋានផែនការនិងស្ថិតិនៃក្រសួងកិច្ចការនារី **ឱត្តប័ណ្ណស្ថិតិយេនឌ័រសំខាន់ៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជា** ភ្នំពេញ ចេញផ្សាយខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។
- នួន សុធិមន្ត **លក្ខណសម្បត្តិមេដឹកនាំ** បណ្ណាគារអង្គរធំ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៨។
- បុំញ សៀន **តម្លៃអប់រំស្ត្រីខ្មែរតាមរយៈសុភាសិតច្បាប់ស្រីរបស់អ្នកឧកញ៉ាសុត្តន្តប្រីជាតន្ត** សារណា

- បញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៧។
- បិត សារវង្ស **ស្ត្រីក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា** រោងពុម្ព អ៊ឹម សារវង្ស ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៨។
- ព្រួច កុម **លក្ខណ៍របស់បុរសស្ត្រី** ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា លេខ៣ វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩៩។
- មៀង ប៉ុណ្ណ **ក្រមុំចូលម្លប់** បោះពុម្ពដោយបណ្ណាគារអង្គរ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៧។
- ម៉ៅ តាន់ណារី **វិភាគរបស់ស្ត្រីខ្មែរនៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍** ទស្សនាវដ្តីសំឡេងស្ត្រីខ្មែរ លេខ៣៨-៤០ ការផ្សាយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលសំឡេងស្ត្រីខ្មែរ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩៨។
- លឹម លីម៉ា **ស្ត្រីខ្មែរ និងការកសាងជាតិសាមយៈសីលធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនា** សារណាបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រទស្សនៈវិជ្ជាជំនាន់ទី១៧ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០០។
- ស ចរិយា **សម្បត្តិទារី** បោះពុម្ពឡើងវិញ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៤។
- ស៊ីរី សារីណា **ស្ត្រី និងព្រះពុទ្ធសាសនានៅក្នុងសង្គមខ្មែរ** សារណាបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្របុរាណវិទ្យាជំនាន់ទី១១ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៤។
- សុដ ស៊ីរី **សុដីរធម៌ប្រចាំសង្គមគ្រួសារ** បោះពុម្ពឡើងវិញដោយ គិន ប៊ុនថន ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩៩។
- សុត្តន្តប្រឹក្សា ឥន្ទ **សុភាសិតច្បាប់ស្រី** បោះពុម្ពលើកទី៣ វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៥៩។
- ហ៊ុល បុនហាក់ **ឥទ្ធិពលកំណាព្យលើការអប់រំផ្នែកយេនឌ័រក្នុងអតីត និងបច្ចុប្បន្ន** សារណាបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រខ្មែរជំនាន់ទី២៣ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៦។
- ហេម៉ា ហ្វូណាទីលេក **ព្រះពុទ្ធសាសនា សិទ្ធិស្ត្រី និងសិទ្ធិមនុស្ស** ផ្សាយដោយសមាគមដូនដី និងឧបាសិកាកម្ពុជរដ្ឋ ឆ្នាំ១៩៩៦។
- ហៀប អានកន្ទិដ្ឋា **ការងារស្ត្រី** សារណាបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រវិចិត្រកម្មជំនាន់ទី១២ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ ២០០៦។
- អង្គការយេនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីកម្ពុជា **សៀវភៅមេរៀនចំណេះដឹងយេនឌ័រ** បោះពុម្ពលើកទី២ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៣។
- អង្គ ខ្នង **ច្បាប់ស្រី** ចេញផ្សាយដោយវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៦២។
- អាំង ជូលាន " **ស្រី** " កម្រងអត្ថបទក្នុងបណ្ណាញព័ត៌មានវប្បធម៌ខ្មែរ, លេខ២, ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៨-

២០០៩។

- ឱម ខែម "ស្វាមីវប្បការនិងភរិយាពប្រភេទ" ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា លេខ២ វិទ្យាស្ថាន ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩២។

- ឱម ខែម "អំពីស្ត្រីភាព" ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា លេខ៣ វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០០។